

SCHOLING DOCENT GVO EN HVO

STUDIEGIDS 2019 - 2020

DENOMINATIEF PC GVO DEEL
MODULE 1-7

Beste student,

Je ontvangt deze studiegids omdat je deelneemt aan het scholingstraject voor (nieuwe) PC GVO-docenten. Leuk dat je erbij bent!

Deze studiegids

Het Centrum voor Vormingsonderwijs biedt scholing aan voor alle nieuwe docenten GVO en HVO. De scholing behelst een sectorbreed deel en een denominatief deel¹. Deze studiegids beschrijft het denominatieve PC GVO-deel, module 1-7. Te zijner tijd ontvang je een gids voor module 8-12.

PC GVO-scholingstraject

Je volgt het PC GVO-scholingstraject om je (verder) te ontwikkelen als vakdocent PC GVO. De hermeneutische en missionaire competentie staan centraal. Het traject wordt aangeboden in de periode september 2019 - juni 2020.

Opvolger van de minor GVO

Het scholingstraject is de opvolger van de (verplichte) minor GVO. De minor werd de laatste jaren aangeboden door Driestar hogeschool en NHL Stenden Hogeschool. Het scholingstraject kent een iets kleinere omvang dan de minoren maar qua inhoud zijn er veel overeenkomsten.

Pilotjaar

In schooljaar 2019-2020 wordt het scholingstraject voor het eerst aangeboden. We hebben onze uiterste best gedaan dit zorgvuldig voor te bereiden. Het traject is echter nog wel in ontwikkeling. In de studiegids wordt zodoende een aantal keer verwezen naar documenten, die je later nog ontvangt. Mogelijk zie je tijdens het traject verbeterpunten. In dat geval nodigen we je graag uit om contact op te nemen (zie par. 3.5).

Succes en plezier!

We realiseren ons dat het heel wat is: een uitgebreid scholingstraject volgen naast je baan en wellicht naast een gezin. Maar we hopen dat het traject je veel zal brengen. Zodat het is wat het moet zijn: een toerusting, waar je nog lang plezier van hebt. We wensen je veel inspiratie!

Bestuur PC GVO

Bureau PC GVO & klankbordgroep denominatief scholingstraject

VONKT (uitvoeringspartner)

¹ Bij sommige denominaties is het denominatieve deel in ontwikkeling.

Woord vooraf	1
Inhoudsopgave	2
1. Algemene informatie PC GVO	4
1.1 Wat is PC GVO?	4
1.2 Wettelijk kader	4
1.3 Organogram PC GVO.....	5
1.4 Centrum voor vormingsonderwijs	6
1.5 Externe partners	7
2. Leerdoelen van het scholingstraject	8
2.1 Kerncompetenties van PC GVO-docenten.....	8
2.2 Het scholingstraject: de kerncompetenties centraal.....	9
3. Praktische informatie	11
3.1 Toelatingseisen	11
3.2 Contactdagen.....	11
3.3 Studiekostenregeling	11
3.4 Studieboeken en -materialen	12
3.5 Contact.....	12
4. Programma.....	13
4.1 Omvang.....	13
4.2 Opbouw	14
Opbouw programma pabo-route	14
Opbouw programma G/L-route.....	15
4.3 Maatwerk.....	16
4.4 Gemeenschappelijk en denominatief deel	16
5. Modules	17
5.1 Wanneer heb ik de modules met ‘voldoende’ resultaat afgerond?.....	17
Module 1: Visie op PC GVO	18
Module 2: Godsdienstdidactiek: kerndoelen PC GVO, jaarplan en lesmethoden	20
Module 3: Bijbelwetenschappen	22
Module 4: Hermeneutiek NT: de evangeliën.....	24
Module 5: Hermeneutiek OT: oerverhalen.....	26
Module 6: Kleurrijk christendom	28
Module 7: Christelijke filosofie	30

6.	Werkplekieren.....	32
6.1	Doelstelling werkplekieren	32
6.2	Wanneer heb ik het werkplekieren met ‘voldoende’ resultaat afgerond?	32
6.3	Opbouw werkplekieren	32
6.4	Tutoraat: begeleiding van het leren op de werkplek.....	33
6.5	Op de werkplek: aan de slag met je persoonlijke ontwikkeldoelen.....	34
6.6	Portfoliovragen: koppeling aan de theorie.....	35
6.7	Opbouw portfolio	35
7.	Toetsing en beoordeling: onderwijs- en examenregeling (OER)	38
7.1	Eindbeoordeling denominatief scholingstraject.....	38
7.2	Deadlines en inleveren opdrachten.....	38
7.3	Beoordeling opdrachten	39
7.4	Herkansing	39
7.5	Aanwezigheidsplicht	39
	Bijlage 1: Doorvertaling kerncompetenties naar het scholingstraject.....	40
	Bijlage 2: Maatwerk.....	41

1. ALGEMENE INFORMATIE PC GVO

1.1 WAT IS PC GVO?

Een PC GVO-docent geeft protestants vormingsonderwijs op de openbare basisschool. Vormingsonderwijs helpt leerlingen om een eigen identiteit te ontwikkelen en respectvol samen te leven met anderen.

Bij PC GVO is de protestants-christelijke traditie de primaire inspiratiebron voor het vormingsonderwijs. De docent helpt de leerlingen om zich te vormen *aan* de traditie. Dat wil zeggen: aan de hand van Bijbel en traditie denkt de leerling na over zijn *eigen* leven.

De lessen concentreren zich op vier domeinen: verhalen; betekenis geven; vieren en ontmoeten; en (re)ageren. Er is aandacht voor het samenleven met de ander en de Ander; het streven naar het goede en rechtvaardige leven; het omgaan met diversiteit en het tegelijkertijd kennen van het eigen 'ik'. Er wordt niet alleen stilgestaan bij de protestantse traditie maar ook bij andere stromingen, vanuit interesse om de ander 'in zijn anders-zijn' te ontmoeten.

Bij de concrete vormgeving van de lessen zijn verhalen vaak een rode draad. Er worden uiteenlopende didactische inzichten en werkvormen toegepast.

PC GVO is even veelkleurig als de protestantse traditie zelf. Gelovigen leggen immers verschillende accenten en de omgeving is daarbij mede bepalend.

Een uitgebreide visie op PC GVO staat in het document *Krijtlijnen voor PC GVO*.

1.2 WETTELIJK KADER

In Nederland kunnen ouders, waarvan de kinderen openbaar onderwijs volgen, godsdienstig of humanistisch vormingsonderwijs voor hun kind aanvragen. Het recht op godsdienstig vormingsonderwijs (GVO) of humanistisch vormingsonderwijs (HVO) is wettelijk geregeld. De wet regelt ook de bekostiging van GVO en HVO en geeft kaders voor de bekwaamheidseisen van de docenten. De volgende wetteksten zijn voor de sector G/HVO relevant:

- **De Nederlandse Grondwet, artikel 23.3:** "Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging, bij de wet geregeld."
- **Wet Primair onderwijs, artikel 8.3:** "Het onderwijs gaat er mede vanuit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving, is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten."
- **Wet Primair Onderwijs, artikel 46:** "Het openbaar onderwijs draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden. Openbare scholen zijn toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing. Openbaar onderwijs wordt gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensbeschouwing."
- **Wet Primair onderwijs, artikel 50:**
"1. Het bevoegd gezag stelt de leerlingen in de gelegenheid op de school, binnen de schooltijden, godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs te ontvangen. Van de tijd daaraan te besteden worden ten hoogste 40 uren per schooljaar meegeteld voor het aantal uren onderwijs dat de leerlingen krachtens [artikel 8, zevende lid, aanhef en onder b](#), ten minste moeten ontvangen. Voor de leerlingen die dit onderwijs niet volgen, voorziet het bevoegd gezag in andere onderwijsactiviteiten op de school."

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op samenwerkingscholen als bedoeld in artikel 17d.

3. Het bevoegd gezag informeert de ouders in de schoolgids over de mogelijkheid om godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk onderwijs te ontvangen.”

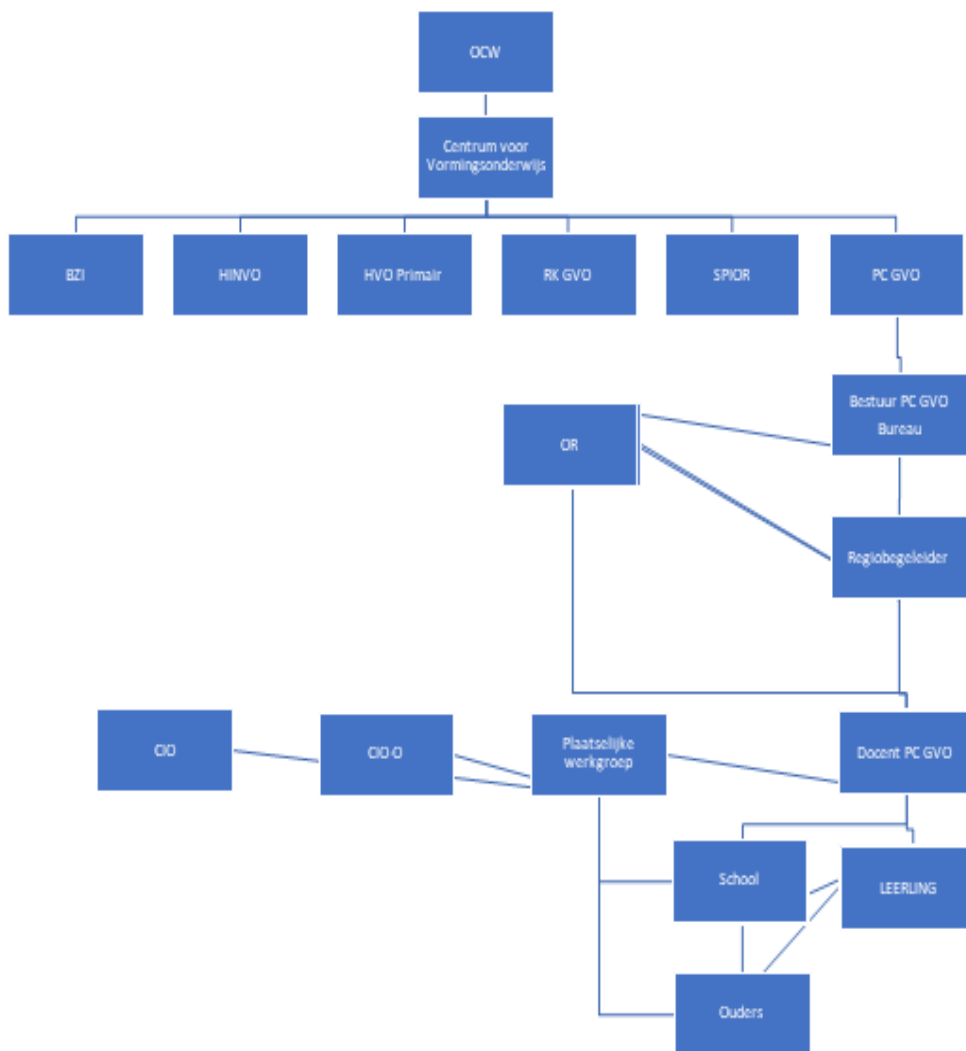
- **Wet primair onderwijs, artikel 51:** “Godsdienstonderwijs wordt gegeven door leraren daartoe aangewezen door kerkelijke gemeenten, plaatselijke kerken, of rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid die zich blijkens hun statuten het geven van godsdienstonderwijs ten doel stellen. Levensbeschouwelijk vormingsonderwijs wordt gegeven door leraren daartoe aangewezen door volledige rechtsbevoegdheid bezittende organisaties op geestelijke grondslag. Het bevoegd gezag ziet erop toe dat dit onderwijs uitsluitend wordt gegeven door een leraar die blijkens een daartoe strekkende verklaring van de aanwijzende instantie:
 - a. voldoet aan de bekwaamheidseisen die krachtens artikel 32a, eerste lid, voor het geven van dat onderwijs zijn vastgesteld, en
 - b. zijn bekwaamheid onderhoudt.”
- De **Wet Beroepen In het Onderwijs (BIO)** en de uitwerking daarvan in het Besluit Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel. Zie par. 2.1.

1.3 ORGANOGRAM PC GVO

Het organogram op de volgende pagina brengt de PC GVO-organisatie en haar netwerk in beeld. In het organogram zie je de denominaties, genoemd onder 1.4, waarmee PC GVO samenwerkt onder de paraplu van het Centrum voor Vormingsonderwijs. Het organogram maakt ook zichtbaar dat het centrum financiële middelen ontvangt van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het ministerie verstrekt niet alleen subsidie, maar stelt (zie par. 2.1) ook vast aan welke minimale bekwaamheidseisen docenten vormingsonderwijs moeten voldoen.

PC GVO is de werkgever van alle PC GVO-docenten. Soms krijgt een PC GVO-docent daarnaast als het ware een ‘zending’ mee van de plaatselijke kerk. Bij PC GVO zijn op plaatselijk niveau dan ook veel kerkenraden en commissies betrokken. We noemen deze partijen ‘plaatselijke werkgroepen’. Veel plaatselijke werkgroepen zijn verbonden aan het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, afdeling Onderwijs (CIO-O).

Als docent heb je vooral te maken met je regiobegeleider. Daarnaast zijn er bureaumedewerkers die zich o.a. bezighouden met de salarisadministratie, de communicatie, de (na)scholing en het kwaliteitsbeleid. PC GVO heeft een zelfstandig bestuur en een ondernemingsraad.

1.4 CENTRUM VOOR VORMINGSONDERWIJS

PC GVO werkt samen met andere aanbieders van vormingsonderwijs :

- De Boeddhistische Zendende Instantie (**BZI**): boeddhistisch vormingsonderwijs
- Stichting **HINVO**: hindoe vormingsonderwijs
- Stichting **HVO Primair**: humanistisch vormingsonderwijs en levensbeschouwing
- Stichting Katholiek Centrum voor Godsdienst Vormingsonderwijs (**RK GVO**): rooms-katholiek godsdienstig vormingsonderwijs
- Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond (**SPIOR**): islamitisch vormingsonderwijs

Samen hebben deze ‘denominaties’ het Centrum voor Vormingsonderwijs opgericht. Het Centrum voor Vormingsonderwijs ziet toe op een verantwoorde verdeling en besteding van de rijks subsidie. Ook behartigt het centrum gemeenschappelijke sectorbelangen en sluit het de cao af voor docenten GVO en HVO.

De verschillende aanbieders van vormingsonderwijs werken toenemend ook op lesniveau met elkaar samen. Leerlingen krijgen dan bijvoorbeeld verschillende typen vormingsonderwijs aangeboden in een ‘carrouselmodel’. We spreken in dit verband van ‘nieuwe vormen’ van GVO en HVO.

1.5 EXTERNE PARTNERS

Naast de andere denominaties van het Centrum voor Vormingsonderwijs heeft PC GVO ook andere samenwerkingspartners, zoals:

Instantie		Website
AOb	Algemene Onderwijsbond	www.aob.nl
CHE	Christelijke Hogeschool Ede	www.che.nl
CIO-O	Contact in Overheidszaken, afdeling Onderwijs (gezamenlijke kerken)	www.cioweb.nl
CNV Onderwijs	Christelijk Nationaal Vakverbond, afd. Onderwijs	www.cnvo.nl
Driestar educatief	Driestar Educatief	www.driestar-educatief.nl
HGJB	Hervormd Gereformeerde Jeugdbond	www.hgjb.nl
IKOS	Interkerkelijk Overleg in Schoolzaken	www.ikoslandelijk.nl
JOP	JeugdOrganisatie Protestantse Kerk	https://jop.nl
PKN	Protestantse Kerk in Nederland	www.pkn.nl
PO-raad	Sectororganisatie voor het primair onderwijs	www.poraad.nl
Stenden	NHL Stenden Hogeschool	www.nhlstenden.com
Windesheim	Hogeschool Windesheim	www.windesheim.nl
Verus	Vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs	www.verus.nl
VONKT	VONKT	www.vonkt.nl
VOO	Vereniging Openbaar Onderwijs	www.voo.nl
VOS/ABB	Vereniging van Openbare en Algemeen Toegankelijke Scholen	www.vosabb.nl
Windesheim	Windesheim	www.windesheim.nl

2. LEERDOELEN VAN HET SCHOLINGSTRAJECT

2.1 KERNCOMPETENTIES VAN PC GVO-DOCENTEN

Bekwaamheidseisen voor GVO- en HVO-docenten

In het Besluit Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel heeft de overheid bekwaamheidseisen voor docenten vastgelegd. Deze eisen gelden als (a) intredevoorwaarde voor het beroep, (b) referentiepunt voor het onderhouden van de bekwaamheid en (c) referentiepunt voor de scholing van zij-instromers. De bekwaamheid tot het geven van onderwijs omvat:

1. *vakinhoudelijke* bekwaamheid
2. *vakdidactische* bekwaamheid
3. *pedagogische* bekwaamheid

Met ingang van 1 augustus 2017 is het Besluit Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel ook van toepassing op docenten GVO en HVO. Docenten G/HVO die na 1 augustus 2017 zijn benoemd, dienen uiterlijk in augustus 2022 te voldoen aan de wettelijke *didactische* en *pedagogische* bekwaamheidseisen².

Vanwege de scheiding van kerk en staat gaat de overheid niet over de *vakinhoudelijke* bekwaamheidseisen voor docenten GVO en HVO (zie besluit Staatsblad d.d. 16 maart 2017). De vakinhoudelijke bekwaamheidseisen heeft de sector zelf beschreven in het - wettelijk bekrachtigde - referentiedocument *Competente vakdocenten GVO en HVO voor de openbare basisschool*³.

Vakspecifieke bekwaamheidseisen PC GVO

Voor PC GVO-docenten omschrijft het referentiedocument twee vakspecifieke competenties:

1. De hermeneutische competentie

“Het vermogen om enerzijds de bronnen van de religieuze traditie en/of gemeenschap en anderzijds de mens in zijn huidige context in hun onderlinge betekenisvolle samenhang te vertolken.”⁴

Vrij vertaald betekent dit dat je in staat bent om in (Bijbel)verhalen inhouden te zoeken, die van betekenis zijn voor de leerling in zijn leefwereld. Omgekeerd geef je de leerling ruimte om vanuit zijn leefwereld zélf betekenis te geven aan de verhalen. Zo gaan leerlingen aan de hand van de verhalen nadenken over hun eigen leven.

Met het oog op de hermeneutische competentie is het voor een PC GVO-docent van belang dat:

- a. “hij/zij religieuze en theologische taal en beelden herkent
- b. hij/zij een globaal inzicht heeft in de Bijbel als (een) bron voor de eigen identiteit
- c. hij/zij een globaal overzicht van de christelijke traditie kan hanteren in het gesprek
- d. hij/zij in staat is Bijbelse grondwoorden in het hedendaags discours zinvol in te brengen

² Docenten, die vóór 1 augustus 2017 al waren benoemd als leraar G/HVO, zijn aangemerkt als ‘bekwaam’. Zij moeten de bekwaamheid wel onderhouden.

³ In het referentiedocument zijn tevens de overige, door de overheid geformuleerde, bekwaamheidseisen nader uitgewerkt voor de specifieke G/HVO-context. Het referentiedocument gaat daarbij niet uit van de bovenstaande driedeling in vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheid, maar van een eerdere indeling in zeven SBL-competenties.

⁴ Referentiedocument Competente vakdocenten GVO en HVO voor de openbare basisschool, blz. 23.

- e. hij/zij de juiste expressievormen kan kiezen om de religieuze en theologische taal en beelden ter sprake te brengen
- f. hij/zij de verhouding tussen God en mens in een gesprek kan benoemen
- g. hij/zij in staat is de christelijke traditie vruchtbaar te maken voor het verstaan van uitingen in een westerse moderne cultuur
- h. hij/zij religieuze gedachten in een gebed onder woorden kan brengen
- i. hij/zij de eigen identiteit kan relateren aan de wereldgodsdiensten.”⁵

2. De missionaire competentie

“Het vermogen om de eigen religieuze traditie met anderen te communiceren en uit te dragen en op een open en uitnodigende wijze aanwezig te zijn in de samenleving.”⁶

Met het oog op de missionaire competentie is het van belang dat een PC GVO-docent:

- a. “kennis heeft van de eigentijdse cultuur en samenleving
- b. zich bewust is van het eigene van een protestantse identiteit
- c. in staat is het eigene van de christelijke boodschap te vertalen in een interreligieuze dialoog
- d. contacten onderhoudt met mensen van binnen en buiten de eigen kerk of gemeenschap.”⁷

2.2 HET SCHOLINGSTRAJECT: DE KERNCOMPETENTIES CENTRAAL

De hermeneutische en missionaire competentie ontwikkelen

In de scholing voor PC GVO-docenten ontwikkel je je (verder) als vakdocent PC GVO. Het belangrijkste doel is dat je de hermeneutische en de missionaire competentie (nog) beter gaat beheersen.

Ten aanzien van de hermeneutische competentie leer je in het scholingstraject o.a.:

- Bijbelverhalen te lezen met een ‘theologische bril’
- lesmethoden en werkvormen op waarde te schatten en je (godsdienst)didactisch verder te ontwikkelen
- met kinderen te theologiseren en te filosoferen
- symbolisch taalgebruik en rituelen te doordenken en een plek te geven in je lespraktijk

Ten aanzien van de missionaire competentie leer je in het scholingstraject o.a.:

- bewust na te denken over hoe jij je verhoudt tot de christelijke traditie
- steeds oog te hebben voor de leerling en zijn leefwereld
- andere levensbeschouwelijke richtingen een passende en verrijkende plek te geven in je lespraktijk

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

Plek van de kerncompetenties in het scholingstraject

De hermeneutische en missionaire competentie lopen als een rode draad door het scholingstraject. Elke module kent enkele eindtermen. Deze ondersteunen de ontwikkeling van de hermeneutische en missionaire competentie. In bijlage 1 lees je, welke elementen van de kerncompetenties per module (in elk geval) aandacht krijgen.

Je eigen stijl ontwikkelen

Het speelveld van PC GVO, beschreven in het document *Krijtlijnen voor PC GVO*, is zo breed als het protestantisme zelf. Daarom vertaalt elke PC GVO-docent de hermeneutische en missionaire competentie op zijn eigen wijze naar concrete lessen.

Er is in het scholingstraject dan ook veel aandacht voor de manier, waarop jij je verhoudt tot wat je leert. Welke verhalen staan dicht bij jou? Welke werkvormen passen jou als een warme jas? Waar liggen jouw uitdagingen? Hoe beweeg jij je in het speelveld van de *Krijtlijnen voor PC GVO*? Er is, met andere woorden, aandacht voor de verhouding tussen persoonlijke en professionele identiteit.

De leerling centraal

Hermeneutisch en missionair bekwaam zijn betekent ook (of vooral): het kind ruimte bieden voor eigen betekenisgeving. Je leert in het scholingstraject daarom aandacht te hebben voor de eigen vragen en gedachten en de eigen verwondering van het kind in de klas.

3. PRAKTISCHE INFORMATIE

3.1 TOELATINGSEISEN

Toegelaten tot de PC GVO-scholing worden degenen die:

1. Een onderwijsbevoegdheid hebben voor het primair onderwijs.
OF
2. Een tweede- of eerstegraads onderwijsbevoegdheid Godsdienst / Levensbeschouwing hebben.
OF
3. Studerend zijn aan de pabo of de lerarenopleiding Godsdienst / Levensbeschouwing en in staat om vóór 1 augustus 2022 een onderwijsbevoegdheid (pabo, Godsdienst / Levensbeschouwing) te behalen.
Volgens het overgangsrecht moet nl. elke GVO- of HVO-docent, die op 1 augustus 2017 of later in dienst is gekomen, uiterlijk op 1 augustus 2022 aan de wettelijke bekwaamheidseisen voldoen. Het 'formele kwalificatieniveau' dat daarbij past is dat van onderwijsbevoegdheid. (zie: [Staatsblad 148 16 maart 2017](#)).
4. Werkzaam zijn als GVO- of HVO-docent en voor 1 augustus 2017 in dienst zijn getreden.
Deze groep is 'bekwaam verklaard' in het kader van de wet BIO. Zij hoeft geen onderwijsbevoegdheid te behalen. Ze kan echter wel de scholing doorlopen b.w.v. verdere professionalisering.

In eerste instantie richt het scholingstraject zich uitsluitend op reeds als zodanig werkzame PC GVO-docenten.

3.2 CONTACTDAGEN

De locatie waar de contactdagen plaatsvinden is:

Johannescentrum
Moezeldreef 400, 3561 GD Utrecht

De bijeenkomsten vinden in de regel plaats op de tweede zaterdag van de maand. Voor een overzicht van data, zie par. 4.2. Tijden: 10.30 - 16.15 uur (bij twee korte colleges) of 11.00 -15.45 uur (bij één lang college).

Er is iedere contactdag een lunchpauze van 45 minuten. Er wordt voorzien in koffie, thee en een (vegetarische) broodmaaltijd.

3.3 STUDIEKOSTENREGELING

Voor het scholingstraject geldt:

- de cursuskosten worden 100% vergoed door de werkgever
- reiskosten, gemaakt in het kader van het scholingstraject, kan je declareren bij de werkgever
- voor de regeling m.b.t. studieboeken en -materialen: zie par. 3.4
- je volgt het scholingstraject in eigen tijd

3.4 STUDIEBOEKEN EN -MATERIALEN

Bij iedere modulebeschrijving staat een overzicht van benodigde studieboeken en -materialen.

Hoe kom ik aan studieboeken en -materialen?

De meeste literatuur wordt per mail toegestuurd of rondgedeeld tijdens de contactdag. Een aantal boeken dien je zelf aan te schaffen of te lenen in de bibliotheek / van een collega.

Tegemoetkoming studieboeken

Als deelnemer aan het scholingstraject ontvang je voor de aanschaf van studieboeken - bij wijze van tegemoetkoming - een eenmalige toeslag bovenop je salaris van € 42. We streven ernaar dit bedrag in september 2019 op je rekening te storten.

Let op: ga je tijdens het scholingstraject op eigen initiatief uit dienst? Dan wordt de vergoeding ingehouden op het laatste salaris.

Lijst van aan te schaffen boeken

Voor module 1-7 dien je in elk geval de volgende boeken zelf aan te schaffen of te lenen:

Boek	Nodig voor module...
Kuindersma, H. & Valstar, J. (red). (2008). <i>Verwonderen en ontdekken: Vakdidactiek godsdienst primair onderwijs</i> , Amersfoort: NVZ Uitgevers. ISBN 9789069863047	3. Bijbelwetenschappen (verplicht)
Spronk, K. & Van Wieringen, A. (red.). (2011). <i>De Bijbel theologisch – Hoofdlijnen en thema's</i> . Zoetermeer: Meinema. ISBN 9789021142920	4. Hermeneutiek NT: de evangeliën (facultatief > check of je voor deze module ingeschreven staat)
Idema, E. (2010). <i>Een wereld vol geloof – basiskennis christendom</i> . Amersfoort: Kwintessens. ISBN 9789057883958	6. Kleurrijk christendom (facultatief > check of je voor deze module ingeschreven staat)

3.5 CONTACT

Praktische organisatie

Jik van der Laan
Coördinator bij VONKT
T 058 - 244 18 94 (bereikbaar op ma t/m do)
E j.vdlaan@vonkt.nl

Curriculum

Barbara Bas-Douw
Beleidsmedewerker scholing bij PC GVO
T 030 - 760 48 09 (bereikbaar op ma, wo en vr)
E b.bas@pcgvo.nl

Tutoren

Emile Schoneveld: e.schoneveld@pcgvo.nl
Irma Visser: i.visser@pcgvo.nl
Jetty Nouta: j.nouta@pcgvo.nl

Overige contactgegevens

De relevante contactgegevens van moduledocenten en klassenvertegenwoordigers worden nog verstrekt.

4. PROGRAMMA

4.1 OMVANG

Het volledige PC GVO-scholingstraject bestaat uit 12 modules, verdeeld over tien contactdagen. Elke module valt uiteen in een college en thuisstudie. Naast de modules is er een onderdeel werkplekleren. Er zijn passende routes voor mensen met verschillende opleidingsachtergronden:

- pabo-route voor deelnemers met een pabo-diploma⁸
- G/L-route voor deelnemers met een diploma docent Godsdienst / Levensbeschouwing

Binnen elke route is een aantal modules facultatief. Via het inschrijfformulier heb je je opgegeven voor de facultatieve modules van jouw keuze. Voor de modules waarvoor je je opgegeven hebt is deelname verplicht.

Voor de duur van het traject ben je vrijgesteld van nascholing en intervisie⁹.

Omvang programma pabo-route

Deelnemers met een pabo-diploma volgen (tenminste) tien modules. Het programma kent voor hen grofweg de volgende omvang:

Onderdeel	Omvang (klokuren)
Contactdagen	34
Thuisstudie	ca. 190
Werkplekleren	ca. 70 ¹⁰
Totale omvang	ca. 294 uur

Omvang programma G/L-route

Deelnemers met een diploma docent Godsdienst / Levensbeschouwing volgen (tenminste) zeven modules. Het programma kent voor hen grofweg de volgende omvang:

Onderdeel	Omvang (klokuren)
Contactdagen	23,5
Thuisstudie	ca. 130
Werkplekleren	ca. 64 ¹¹
Totale omvang	ca. 218 uur

⁸ Al dan niet incl. DCBO-diploma.

⁹ Wil jij juist graag blijven meedraaien met je intervisiegroep? Neem contact op met j.vdlaan@vonkt.nl.

¹⁰ Plus reguliere lesuren.

¹¹ Plus reguliere lesuren.

OPBOUW PROGRAMMA PABO-ROUTE

Het programma voor deelnemers met een pabo-diploma¹² ziet er als volgt uit¹³:

Module	Uren ¹⁴	Datum	Tijd	Inleverdatum
1. Visie op PC GVO	14	14-09-2019	10.30u - 13.00u	05-10-2019
2. Godsdienstdidactiek: kerndoelen PC GVO, jaarplan en lesmethoden	14	14-09-2019	13.45u - 16.15u	05-10-2019
3. Bijbelwetenschappen	28	12-10-2019	11.00u - 15.45u	09-11-2019
4. Hermeneutiek NT: de evangeliën ¹⁵	28	16-11-2019	11.00u - 15.45u	07-12-2019
5. Hermeneutiek OT: oerverhalen ¹⁵	28	14-12-2019	11.00u - 15.45u	04-01-2020
6. Kleurrijk christendom ¹⁵	28	11-01-2020	11.00u - 15.45u	01-02-2020
7. Christelijke filosofie ¹⁵	28	08-02-2020	11.00u - 15.45u	07-03-2020
8. Filosoferen en theologiseren met kinderen	28	14-03-2020	11.00u - 15.45u	11-04-2020
9. Symboliseren en ritualiseren	14	18-04-2020	10.30u - 13.00u	09-05-2020
10. Godsdienstpedagogiek	14	18-04-2020	13.45u - 16.15u	09-05-2020
11. Godsdienstdidactiek: didactische modellen en werkvormen ¹⁶	28	16-05-2020	11.00u - 15.45u	06-06-2020
12. Interreligieuze dialoog	28	13-06-2020	11.00u - 15.45u	04-07-2020
Werkplekieren	70 ¹⁷			Zie par. 7.2

Facultatieve modules

Deelnemers met een pabo-diploma volgen minimaal 56 facultatieve uren, waaronder in elk geval Hermeneutiek NT of Hermeneutiek OT.

¹² Al dan niet incl. DCBO-diploma.

¹³ Het programma voor module 8-12 is nog in ontwikkeling en kan op punten wijzigen.

¹⁴ Contacturen en uren voor thuisstudie.

¹⁵ Deze module is facultatief; deelname is verplicht als je je voor deze module hebt opgegeven.

¹⁶ Moduletitel onder voorbehoud.

¹⁷ Plus reguliere lessen.

Verplichte modules

Deelnemers met een G/L-diploma volgen in elk geval de volgende modules:

Module	Uren ¹⁹	Datum	Tijd	Inleverdatum
1. Visie op PC GVO	14	14-09-2019	10.30u - 13.00u	05-10-2019
2. Godsdienstdidactiek: kerndoelen PC GVO, jaarplan en lesmethoden	14	14-09-2019	13.45u - 16.15u	05-10-2019
8. Filosoferen en theologiseren met kinderen	28	14-03-2020	11.00u - 15.45u	11-04-2020
11. Godsdienstdidactiek: didactische modellen en werkvormen ²⁰	28	16-05-2020	11.00u - 15.45u	06-06-2020
Werkplekieren	64 ²¹			

Facultatieve modules: Bijbel

Deelnemers met een diploma docent Godsdienst/Levensbeschouwing volgen tenminste 28 uur uit het 'cluster' Bijbel:

Module	Uren ¹⁹	Datum	Tijd	Inleverdatum
3. Bijbelwetenschappen ²²	28	12-10-2019	11.00u - 15.45u	09-11-2019
4. Hermeneutiek NT: de evangeliën ²²	28	16-11-2019	11.00u - 15.45u	07-12-2019
5. Hermeneutiek OT: oerverhalen ²²	28	14-12-2019	11.00u - 15.45u	04-01-2020

Facultatieve modules: godsdienstdidactische praktijk

Deelnemers met een diploma docent Godsdienst/Levensbeschouwing volgen tenminste 14 uur uit het 'cluster' godsdienstdidactische praktijk:

¹⁸ Het programma voor module 8-12 is nog in ontwikkeling en kan op punten wijzigen.

¹⁹ Contacturen en uren voor thuisstudie.

²⁰ Moduletitel onder voorbehoud.

²¹ Plus reguliere lessen.

²² Deze module is facultatief; deelname is verplicht als je je voor deze module hebt opgegeven.

Module	Uren ²³	Datum	Tijd	Inleverdatum
9. Symboliseren en ritualiseren ²⁴	14	18-04-2020	10.30u - 13.00u	09-05-2020
10. Godsdienstpedagogiek ²⁴	14	18-04-2020	13.45u - 16.15u	09-05-2020

Facultatieve modules: theoretische verdieping

Deelnemers met een diploma docent Godsdienst/Levensbeschouwing volgen tenminste 28 uur uit het 'cluster' theoretische verdieping:

Module	Uren ²³	Datum	Tijd	Inleverdatum
6. Kleurrijk christendom ²⁴	28	11-01-2020	11.00u - 15.45u	01-02-2020
7. Christelijke filosofie ²⁴	28	08-02-2020	11.00u - 15.45u	07-03-2020
12. Interreligieuze dialoog ²⁴	28	13-06-2020	11.00u - 15.45u	04-07-2020

4.3 MAATWERK

Maatwerkafspraken zijn, waar van toepassing, gemaakt op het moment van inschrijving. Zie voor informatie over het beleid bijlage 2. Deze bijlage is gelijktijdig met het inschrijfformulier verstrekt aan alle deelnemers.

4.4 GEMEENSCHAPPELIJK EN DENOMINATIEF DEEL

Naast de vakspecifieke PC GVO-scholing is er een sectorbrede scholing. De sectorbrede scholing heeft een totale omvang van ca. 112 uur. De sectorbrede scholing omvat²⁵ drie modules verspreid over vier contactdagen:

- 1A. Visies op vorming in theoretisch perspectief
- 1B. Visies op vorming: narrativiteit en dialogiseren
2. GVO en HVO in relatie tot het openbaar onderwijs
3. GVO en HVO in relatie tot omliggende vakgebieden

Naast inhoudelijke verdieping is uitwisseling met sectorcollega's een belangrijke opbrengst van het gemeenschappelijk deel. De eerstvolgende editie van het sectorbrede deel start naar verwachting in september 2020.

In principe volgt elke nieuwe PC GVO-docent zowel de sectorbrede als de PC GVO-modules (tenzij een student de minor GVO al heeft gevolgd). Je kiest zelf (in overleg met je regiobegeleider) waar je mee begint.

²³ Contacturen en uren voor thuisstudie.

²⁴ Deze module is facultatief; deelname is verplicht als je voor deze module hebt opgegeven.

²⁵ Schooljaar 2018-2019.

5. MODULES

Deze versie van de studiegids bevat een beschrijving van module 1-7. Een versie met daarin ook een beschrijving van module 8-12 wordt nog verstrekt.

5.1 WANNEER HEB IK DE MODULES MET 'VOLDOENDE' RESULTAAT AFGEROND?

Je hebt het onderdeel 'modules' met voldoende resultaat afgerond als je:

- elke afzonderlijke module hebt afgerond met tenminste een 5,5 (gemiddeld) voor de praktijkopdracht(en)

Praktijkopdrachten

Van de moduledocent ontvang je tijdig een beoordelingsformulier dat je tevens als 'checklist' kan gebruiken bij het maken / controleren van je praktijkopdracht. Elke opdracht kan je maximaal één keer herkansen, in overleg in de periode september-december 2020.

Literatuur

Verplichte literatuur dien je - tenzij anders gecommuniceerd - voorafgaand aan het college te bestuderen.

Portfoliovragen

Bij elke module staat ook een kadertekst met 'portfoliovragen'. Deze portfoliovragen vormen een schakel tussen de modules en het werkplekleren. Dus: tussen theorie en praktijk.

De antwoorden worden niet nagekeken door de moduledocent en wegen niet mee voor de afronding van de afzonderlijke module. Je neemt de antwoorden op in je portfolio, dat wordt beoordeeld door je tutor. Zie par. 6.6.

MODULE 1: VISIE OP PC GVO

ALGEMEEN

Docent:	Corina Nagel-Herweijer (MSc)
Aantal studiebelastinguren:	14 uur, waarvan 2,5 contacturen
Aantal contactdagen:	0,5

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De student heeft zicht op zijn persoonlijke professionele drijfveren als PC GVO-docent en reflecteert hierop aan de hand van de kerncompetenties voor PC GVO-docenten.
- De student kan een heldere visie formuleren op het vak PC GVO. Hij kan deze relateren aan het document *Krijtlijnen voor PC GVO* en aan *Verhalen leven! H1*.

Inhoud

Je geeft sinds kort PC GVO en bent daar razend enthousiast over. Wat is het gaaf als leerlingen heel open iets uit hun eigen leven delen. Wat is het mooi om met elkaar in gesprek te zijn over levensthema's of om Bijbelverhalen te vertellen aan kinderen die deze nog nooit gehoord hebben. Maar waarom is wat jij mooi vindt om te doen ook goed voor de kinderen? Op welke manier draag jij bij aan de vorming van je leerlingen? In deze module denken we na over onze drijfveren en onze visie op het vak.

Aan het einde van deze module heb je scherp(er) hoe jouw drijfveren zich verhouden tot de competenties van een vakdocent G/HVO. Je kunt een visie op het vak PC GVO formuleren en deze relateren aan de *Krijtlijnen voor PC GVO* en aan *Verhalen leven! H1*. Dat helpt je om een heldere koers te varen bij het ontwikkelen van je jaarplan en bij het kiezen van je lesdoelen en je werkvormen. Daarnaast helpt het je in het gesprek met ouders, directeuren en leerlingen over je vak.

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur²⁶

Krijtlijnen voor PC GVO, p. 5-18

Zie ook: <https://www.pcgvo.nl/sites/all/files/default/krijtlijnen2013-web.pdf>

Verhalen leven! hoofdstuk 1: Onderwijsvisie

Zie ook: de papieren versie van *Verhalen leven!* en

op <https://www.pcgvo.nl/intranet/intranet/lesvoorbereiding> (na inloggen)

Competente vakdocenten GVO en HVO voor de openbare basisschool

Zie ook: <https://www.pcgvo.nl/sites/all/files/default/referentiedocument-gvo-en-hvo.pdf>

Aanbevolen literatuur

Curriculair spinnenweb (wordt uitgereikt tijdens college).

²⁶ Wordt toegestuurd per mail.

OPDRACHTEN

Na afloop van het college maak je twee opdrachten, die je helpen om je de leerstof verder eigen te maken en deze toe te passen op je eigen praktijk.

Opdracht 1

Reflecteer in een reflectieverslag van 1-2 A4 op jouw persoonlijke drijfveren als PC GVO-docent en de wijze waarop deze zich vertalen naar je lespraktijk. De volgende hulpvragen kunnen je hierbij helpen:

- Wat maakte dat je koos voor het vak van PC GVO-docent?
- Op welke manier speelt jouw (christelijke) levensoriëntatie een rol als je voor de klas staat? Wat kun en wil je hiervan laten zien?
- Veel docenten zoeken een balans tussen hun persoonlijke drijfveren (en opvattingen) en hun professionele opdracht als PC GVO- docent. Persoonlijke drijfveren lijken wel eens te botsen met een professionele attitude. Anderzijds: zonder persoonlijke inspiratie geen sterke professional! Herken jij dit? Hoe ga je hiermee om?
- Hoe verhouden jouw persoonlijke drijfveren zich tot (met name) de missionaire en hermeneutische competenties van een PC GVO-docent? Waar word jij 'warm' van? Welke competenties vragen voor de komende tijd extra aandacht omdat ze verder van je afstaan?

Opdracht 2

Beschrijf jouw persoonlijke visie op het vak PC GVO. Relateer je visie aan het document *Krijtlijnen voor PC GVO* en aan hoofdstuk 1 van *Verhalen leven!*. Bij het beschrijven van een visie geef je antwoord op de vraag: waartoe leren jouw leerlingen? Hoe worden zij door jouw lessen gevormd? De opdracht bestaat uit twee deelproducten:

- a) Geef in maximaal vijf regels kort en bondig jouw visie weer. Deze visie kun je vanaf nu gebruiken als een check bij allerlei keuzes die je maakt.
- b) Schets in een artikel van 1-2 A4 hoe jouw lessen PC GVO bijdragen aan de vorming van leerlingen. Uiteraard mag je hierbij teruggrijpen op jouw bondig geformuleerde visie. Refereer ook aan de *Krijtlijnen voor PC GVO* en aan *Verhalen leven!*.

Portfoliovragen

Eventuele portfoliovragen bij deze module maakt de docent bekend tijdens het college.

MODULE 2: GODSDIENSTDIDACTIEK: KERNDOELEN PC GVO, JAARPLAN EN LESMETHODEN

ALGEMEEN

Docent:	Corina Nagel-Herweijer (MSc)
Aantal studiebelastinguren:	14 uur, waarvan 2,5 contacturen
Aantal contactdagen:	0,5

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De student kent de kerndoelen voor het PC GVO.
- De student leidt uit de kerndoelen concrete lesdoelen af.
- De student stelt kennis-, vaardigheids- en attitudedoelen op voor de PC GVO-lessen.
- De student werkt effectief met een zinvol en doordacht jaarplan PC GVO.
- De student beoordeelt lesmethoden op toepasbaarheid binnen de PC GVO-context.

Inhoud

We bestuderen de kerndoelen, zoals die in *Krijtlijnen voor PC GVO* staan. We trainen ons in het vertalen van deze kerndoelen naar concrete lesdoelen. Daarbij hebben we aandacht voor het onderscheid tussen kennis-, vaardigheids- en attitudedoelen (hoofd, handen, hart) dat juist bij PC GVO een rol van betekenis speelt.

Er is aandacht voor het jaarplan PC GVO. Waar let je op als je een jaarplan opstelt? Aan welke doelen werk je en welke leerinhouden moeten aan bod komen? Op welke manier krijgen de GVO-methoden een plek?

Meenemen

Deze module sluit aan bij allerlei zaken waar je in je lespraktijk wekelijks mee te maken hebt. Daarom vormt jouw eigen lespraktijk een belangrijk uitgangspunt tijdens het college. Neem in verband hiermee de volgende zaken mee:

- Twee lesopzetten van lessen die je in de afgelopen tijd gegeven hebt of binnenkort gaat geven.
- De meest actuele versie van je jaarplan. Dit mag zowel het jaarplan van 2018-2019 zijn als het jaarplan van 2019-2020.²⁷

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur²⁸

Krijtlijnen voor PC GVO, pp. 18-23 en pp. 25-26 (de kerndoelen van PC GVO)

Zie ook: <https://www.pcgvo.nl/sites/all/files/default/krijtlijnen2013-web.pdf>

Verhalen leven! hoofdstuk 2: Onderwijsdoelen

Verhalen leven! hoofdstuk 3: Onderwijsleerinhouden

Zie ook: de papieren versie van *Verhalen leven!* en

op <https://www.pcgvo.nl/intranet/intranet/lesvoorbereiding> (na inloggen)

²⁷ Bij voorkeur een jaarplan voor een heel schooljaar, maar een 'deel-jaarplan' mag ook.

²⁸ Wordt toegestuurd per mail.

Aanbevolen literatuur

Kuindersma, H. & Valstar, J. (red). (2008). *Verwonderen en ontdekken. Vakdidactiek godsdienst primair onderwijs*, Amersfoort: NVZ Uitgevers. pp. 111-112

OPDRACHTEN

Verplicht

Schrijf een evaluatie van de methode die jij zelf het vaakst gebruikt tijdens je lesvoorbereiding. Dit mag zowel een specifieke PC GVO-methode zijn (*BijbelWijs, IKOS onderwijs* of *Het Verhaal Centraal*) als een methode die eigenlijk met een ander doel of een andere doelgroep in het achterhoofd geschreven is (zoals *Hemel en Aarde, Kleur op school*) of als bijvoorbeeld de Thomassite van de KU Leuven. Je ontvangt hiervoor tijdens het college een werkblad.

Naar keuze

Kies één van de twee onderstaande opdrachten uit.

- A. Formuleer bij drie van je lessen een kennis-, een vaardigheids- en een attitudedoel. Beargumenteer waarom je voor deze doelen gekozen hebt en laat zien van welke kerndoelen zij een uitwerking vormen.
- B. Reflecteer op je eigen jaarplan. Hierbij kun je de volgende vragen als hulpvragen gebruiken.
- Welke leerinhouden krijgen in jouw jaarplan aandacht? Hoe zijn deze fundamenteel voor het vak PC GVO en voor de ontwikkeling van je leerlingen?
 - Zijn er leerinhouden die op dit moment teveel of juist te weinig aandacht krijgen in je jaarplan? Wat wil je bij een volgend jaarplan wijzigen?
 - Aan welke leerdoelen werk je binnen dit jaarplan met je leerlingen? Is er een evenwichtige verdeling tussen kennis-, vaardigheids- en attitudedoelen?
 - Krijgen in dit jaarplan alle kerndoelen voldoende aandacht? Wat zou je volgend jaar eventueel kunnen aanpassen om meer recht te doen aan de kerndoelen?
 - Past je jaarplan, zowel op het gebied van leerdoelen als op het gebied van leerinhouden, bij de visie die je voor PC GVO geformuleerd hebt (module 1)? Waarom wel/niet?

Portfoliovragen

Eventuele portfoliovragen bij deze module maakt de docent bekend tijdens het college.

ALGEMEEN

Docent:	Klaas Spronk (prof. dr.)
Aantal studiebelastingsuren:	28 uur, waarvan 4 contacturen
Aantal contactdagen:	1

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De student heeft inzicht in de Bijbel als (een) bron voor de eigen identiteit.
- De student kent en beschrijft de inleidende vraagstukken bij de studie van het Oude en het Nieuwe Testament.
- De student kent en beschrijft globaal de historische en literaire context van het Oude en het Nieuwe Testament.
- De student kent en beschrijft verschillende hermeneutische methoden.
- De student maakt beargumenteerde afwegingen m.b.t. Bijbelgebruik in de context van de OBS.

Inhoud

Eén van de domeinen, waarop de kerndoelen van PC GVO zich concentreren, is het domein 'Verhalen'. In het bijzonder Bijbelverhalen spelen een belangrijke rol. De verhalen maken leerlingen gevoelig voor levensvragen en voor geloof, hoop en liefde. Zij helpen leerlingen om betekenis te geven aan levenservaringen.

Om leerlingen in dit proces te kunnen begeleiden is het goed om Bijbelverhalen met een 'theologische bril' te kunnen lezen en vervolgens een didactische vertaalslag te kunnen maken naar de klas. Daarop richten zich module 3-5.

In module 3: Bijbelwetenschappen leert de student verhalen te begrijpen als onderdeel van de bredere Bijbelse verhaaltraditie. Hij krijgt gevoel bij de historische setting van Bijbelverhalen. Hij verkent de wereld van de Bijbel, de grondtalen en de ontstaansgeschiedenis van de Bijbel en de Bijbelse canon. Het eigen karakter van verschillende typen geschriften wordt belicht.

De student maakt kennis met de basisprincipes van de hermeneutiek en met verschillende invalshoeken van waaruit je naar Bijbelteksten kunt kijken. Zo wordt de historisch-kritische methode besproken, met aandacht voor haar vruchten en valkuilen.

Er is tevens aandacht voor de specifieke uitdagingen, die komen kijken bij Bijbelgebruik *in de context van de OBS*. Bijbelverhalen hebben vaak een voor die context vreemd, 'schurend' karakter. De didactiek van het Bijbelgebruik op de OBS wordt besproken. Welke vertaling kies je (niet)? Hoe gebruik je de Bijbel? En moet de Bijbel eigenlijk elke les fysiek op tafel komen?

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur

Kuindersma, H. & Valstar, J. (red). (2008). *Verwonderen en ontdekken: Vakdidactiek godsdienst primair onderwijs*, Amersfoort: NVZ Uitgevers. ISBN 9789069863047, pp. 160-229 ²⁹

Aanbevolen literatuur

Leeuwen. M. van (2004). *Van horen zeggen, Geschiedenis en uitleg van de bijbel*. Amsterdam: Balans.

K. Spronk & A. van Wieringen (red.). (2011). *De Bijbel theologisch – Hoofddlijnen en thema's*, Zoetermeer: Meinema.

NBV Studiebijbel (2008). Heerenveen: Jongbloed.

<https://www.debijbel.nl/>

OPDRACHT

Doelen van de opdracht:

- De student laat zien, dat hij inzicht heeft in de inleidende vraagstukken bij de studie van het Oude en het Nieuwe Testament.
- De student laat zien, dat hij inzicht heeft in de historische en literaire context van het Oude en het Nieuwe Testament.
- De student laat zien, dat hij didactisch inzicht heeft als het gaat om Bijbelgebruik op de OBS.

Maak een lesplan voor een specifieke groep van de basisschool over een Bijbelgedeelte dat op het eerste gehoor de vraag zal oproepen of het echt gebeurd is en / of de vraag of wat er gebeurt in het verhaal ethisch verwerpelijk is.

Het is leerzaam om de les daadwerkelijk te geven en een reflectieverslag te schrijven. In hoeverre dat een vereiste is / meeweegt voor de beoordeling maakt de docent bekend tijdens de contactdag.

Portfoliovragen

- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier waarop jij naar de Bijbel kijkt?
- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier waarop jij denkt over Bijbelgebruik in de context van de OBS?
- Wat brengt het jou, in het kader van je werk als docent PC GVO, om Bijbelteksten met een hermeneutische bril te kunnen bekijken? Wat levert het je op?
- Zijn er ook Bijbelverhalen, die je *niet* zal vertellen in de context van de OBS? Licht toe.

²⁹ Zelf aanschaffen of lenen in de bibliotheek / van een collega. Zie par. 3.4 voor informatie over de tegemoetkoming voor studieboeken.

MODULE 4: HERMENEUTIEK NT: DE EVANGELIËN

ALGEMEEN

Docent:	Erik Idema (MA)
Aantal studiebelastinguren:	28 uur, waarvan 4 contacturen
Aantal contactdagen:	1

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De cursist weet dat de evangeliën opmerkelijke overeenkomsten en verschillen vertonen.
- De cursist weet dat de vroege christenheid veelkleurig was en dat elk evangelie een bepaald lezerspubliek voor ogen heeft.
- De cursist begrijpt dat de evangelisten (direct en indirect) gebruik maakten van bronnen zoals oudtestamentische teksten, andere evangeliën, de bron 'Q' en andere bronnen.
- De cursist weet hoe de evangeliën zich tot elkaar verhouden in afhankelijkheid en ontstaans-geschiedenis.
- De cursist heeft globale kennis van inhoud en functie van verschillende subgenres.
- De cursist kan van elk evangelie één of meer theologische thema's aanwijzen.
- De cursist kan globaal benoemen wat kenmerkend is voor een bepaalde evangelist. Hij/zij kan een tekstgedeelte verbinden met deze kenmerken.
- De cursist kan de leefwereld van kinderen verbinden met relevante thema's uit de evangeliën. Hij/zij kan kinderen ondersteunen en stimuleren bij de inhoudelijke verkenning van de evangeliëverhalen.
- De cursist is gemotiveerd om de evangeliën met een 'theologische bril' te onderzoeken.
- De cursist is gemotiveerd om leerlingen zelf betekenis te laten geven aan teksten uit de evangeliën.

Inhoud

Vier Bijbelboeken vertellen het levensverhaal van Jezus. In de vier evangeliën zitten veel overeenkomsten, maar de evangelisten maken ook eigen keuzes in wat ze vertellen en op welke manier. Welke accenten legt elke evangelist? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen? Hoe zijn die te verklaren en wat hebben ze te betekenen? En welk beeld van Jezus schetsen de vier evangeliën als geheel? Daarover gaat het in deze module. Ook besteden we aandacht aan enkele soorten teksten (subgenres) die in de evangeliën voorkomen: wonderverhalen, genezingsverhalen, gelijkenissen, redevoeringen, het passieverhaal.

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur

K. Spronk & A. van Wieringen (red.). (2011). *De Bijbel theologisch – Hoofdlijnen en thema's*, Zoetermeer: Meinema, pp. 139-189. ISBN 9789021142920 ³⁰

Inleiding op bovenstaande literatuur, geschreven door docent (4 pagina's, wordt vooraf toegezonden of verstrekt tijdens de contactdag.

OPDRACHT

- Je maakt twee *moodboards* bij twee evangeliën naar keuze. Hierop laat je in taal en beeld zien wat kenmerkend is voor inhoud, sfeer en betekenis van deze evangeliën. Je schrijft bij beide moodboards een toelichting.
- Je schrijft twee navertellingen van evangelieteksten. De gemaakte moodboards zijn uitgangspunt voor de manier van vertellen. In een korte 'toelichting voor de verteller' maak je duidelijk welke keuzes hierin gemaakt zijn.

Portfoliovragen

- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij naar de evangeliën kijkt?
- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij (verhalen uit) de evangeliën zou willen behandelen in de context van de OBS?
- Wat brengt het jou, in het kader van je werk als docent PC GVO, om met een 'hermeneutische bril' naar de evangeliën te kunnen kijken? Wat levert het je op?

³⁰ Zelf aanschaffen of lenen in de bibliotheek / van een collega. Zie par. 3.4 voor informatie over de tegemoetkoming voor studieboeken.

ALGEMEEN

Docent:	Aarnoud Jobsen (dr.)
Aantal studiebelastinguren:	28 uur, waarvan 4 contacturen
Aantal contactdagen:	1

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De student kan kennis uit module 3 (Bijbelwetenschappen) inzetten bij de interpretatie van (tekstgedeelten uit) Genesis 1-11.
- De student beschrijft de tekstgenres, de historische lijnen, de geografie en de eigen thematiek van het Bijbelboek Genesis. Accent op de oerverhalen (Genesis 1-11).
- De student kan tekstgedeelten uit Genesis 1-11 zelfstandig interpreteren en uitleggen aan de hand van enige hulpmiddelen / bronnen.
- De student kan een ‘wederkerige ontsluiting’ stimuleren tussen de oerverhalen uit Genesis 1-11 en de leefwereld van kinderen van nu.

Inhoud

In deze module gaan we op ontdekkingsstocht door het Bijbelboek Genesis. We hebben daarbij bijzondere aandacht voor de zogenoemde ‘oerverhalen’ in Genesis 1-11. Het gaat om prachtige verhalen over de schepping van de wereld, de twee eerste mensen, de zondeval, de eerste moord, de zondvloed en de toren van Babel. Het zijn verhalen die tot de verbeelding spreken. Maar ook verhalen die spannende vragen kunnen oproepen – bij jezelf én in de PC GVO-les (“Wat moest Noach op die boot vol met mest?”). Tijdens de contactdag is er ruime aandacht voor een hermeneutische verkenning van Genesis en in het bijzonder van de oerverhalen (Genesis 1-11).

We slaan een brug naar de praktijk van het PC GVO-onderwijs. De oerverhalen zijn in veel opzichten ‘vreemd’ aan de wereld van kinderen van nu. Tegelijkertijd zijn de verhalen ook voor kinderen bijzonder en nodigen ze uit tot verwondering. Ze gaan over mens zijn en mens worden naar Gods bedoeling. Over menselijk tekortschieten, over nieuwe kansen en vooral over een leven in verbondenheid met de ander en de Ander. Hoe kunnen de Bijbelse oerverhalen aansluiten bij de leefwereld en kennis van kinderen van nu? Hoe kunnen ze bijdragen aan de (verhalende) identiteitsontwikkeling van kinderen?

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur

De literatuur voor deze module wordt bekendgemaakt en rondgedeeld tijdens de contactdag.

OPDRACHT

Exegese en lesvoorbereiding

Stap 1 (twee A4-tjes): eenvoudige exegese van een passage uit Genesis 1-11. Hulpvragen:

1. Welke verhaallijnen / overkoepelende thema's kun je onderscheiden in Genesis?
2. Waarover gaan de oerverhalen in Genesis 1-11?
3. Wat kun je vertellen over de mogelijke auteur(s) van het door jou gekozen tekstgedeelte?
4. Voor wie zou de tekst oorspronkelijk geschreven kunnen zijn?
5. Wat valt er te zeggen over historische en literaire achtergronden?
6. Beschrijf het verband tussen jouw tekstgedeelte en het voorafgaande en volgende tekstgedeelte.
7. Beschrijf het verband tussen jouw tekstgedeelte en het overkoepelende Bijbelboek Genesis.
8. Hoe zou je de schrijfstijl van jouw tekstgedeelte karakteriseren? Zijn er in de tekst eventueel woorden, die mogelijk een bijzondere lading hadden voor de schrijver en voor de oorspronkelijke lezers? Omschrijf die lading.
9. Wat is volgens jou het thema van het gekozen tekstgedeelte? En welk doel zou de schrijver met de tekst hebben kunnen beogen?

Stap 2 (1/2 A4): vertaalslag naar de OBS.

1. Aan welk thema zou je dit tekstgedeelte willen verbinden in de context van de OBS? Wat hebben de leerlingen al met dit thema?
2. Zoek het gedeelte op in twee kinderbijbels. Welke versie spreekt jou het meest aan? Waarom?

Stap 3: lesplan maken.

1. Vul een lesplanformulier in rond jouw tekstgedeelte. Heb daarbij ook aandacht voor de didactiek van het Bijbelgebruik. Noteer of je gebruik zou maken van een 'fysiek aanwezige' Bijbel. Zo ja: van welke en hoe?

Stap 4: reflectie.

Het is leerzaam om de les daadwerkelijk te geven en een reflectieverslag te schrijven. In hoeverre dat een vereiste is / meeweegt voor de beoordeling maakt de docent bekend tijdens de contactdag.

☞ Portfoliovragen

- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij naar Genesis kijkt?
- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij (verhalen uit) Genesis zou willen behandelen in de context van de OBS?
- Wat brengt het jou, in het kader van je werk als docent PC GVO, om met een 'hermeneutische bril' naar Genesis te kunnen kijken? Wat levert het je op?

MODULE 6: KLEURRIJK CHRISTENDOM

ALGEMEEN

Docent:	Erik Idema (MA)
Aantal studiebelastinguren:	28 uur, waarvan 4 contacturen
Aantal contactdagen:	1

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De student heeft globale kennis van hoofdstromingen in het mondiale christendom.
- De student heeft globale kennis van het ontstaan van de kerkelijke kaart in Nederland.
- De student weet dat het christendom zich voortdurend ontwikkelt.
- De student kan enkele christelijke gebruiken en uitdrukkingvormen verbinden aan de bijbehorende kerkelijke richting.
- De student kan bedenken welke positie hij/zij zelf inneemt binnen het veelkleurige christendom. Hij/zij kan verwoorden hoe dit zichtbaar wordt in het werk als PC GVO-docent.
- De student kan onderzoeken of een verhaal in een lespakket of kinderbijbel sporen draagt van een specifieke kerkelijke richting. Hij/zij kan een afweging maken over het gebruik van dit materiaal in de PC GVO-les.
- De student is zich ervan bewust dat zijn of haar eigen identiteit slechts een deel van het kleurrijke christendom vertegenwoordigt.
- De student is gemotiveerd om te werken vanuit authenticiteit én vanuit belangstelling voor anderen (zowel leerlingen als collega's).
- De student treedt andere christelijke stromingen respectvol en belangstellend tegemoet.

Inhoud

De ene kerk is de andere niet. Naast veel overeenkomsten zijn er fascinerende verschillen tussen kerkelijke groeperingen: verschillen in gebouwen, medewerkers, muziek, rituelen, gebeden, bijbeluitleg, kleding en nog veel meer. Waar komen al die verschillen vandaan? En hoe kom je ze tegen in onze samenleving en in je klas?

In deze module staan we stil bij de historische wortels van het kleurrijke christendom in Nederland. Je leert over katholieke en protestantse kerken. Over *biblebelt*, verzuiling, missie en migrantenkerken. Over ontkerkelijking en secularisatie. Ook sta je stil bij je eigen kerkelijke positie en welke invloed dat heeft op je werk.

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur

E. Idema (2010). *Een wereld vol geloof – basiskennis christendom*. Amersfoort: Kwintessens, pp. 5-86. ISBN 9789057883958 ³¹

OPDRACHT

- De student bezoekt een kerkdienst in een kerkelijke richting die hij/zij niet goed kent en maakt hiervan een verslag.
- De student formuleert naar aanleiding van het bezoek twee (kleine) onderzoeksvragen en gaat op zoek naar een antwoord op deze vragen.
- De student ontwerpt een memoryspel voor kinderen over het kleurrijke christendom. Hij/zij geeft bij elk onderdeel van het spel een korte toelichting.

Portfoliovragen

- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij denkt over kerk zijn en christelijk geloven?
- Heb je eventueel dingen ontdekt over andere kerkelijke stromingen, die je verrasten? Wat vind je verrijkend in andere stromingen? Wat roept vragen op?
- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij kerk zijn en christelijk geloven aandacht zou willen geven in de context van de OBS?
- Wat brengt het jou, in het kader van je werk als docent PC GVO, om je te verdiepen in de veelkleurigheid van christelijk geloven? Wat levert het je op?

³¹ Zelf aanschaffen of lenen in de bibliotheek / van een collega. Zie par. 3.4 voor informatie over de tegemoetkoming voor studieboeken.

MODULE 7: CHRISTELIJKE FILOSOFIE

ALGEMEEN

Docent:	Dirk van Schepen (MA)
Aantal studiebelastinguren:	28 uur, waarvan 4 contacturen
Aantal contactdagen:	1

DOELEN EN LEERINHOUDEN

Doel

- De student kent de eigen aard en deelgebieden van de filosofie.
- De student kan onderscheid maken tussen filosofische en niet-filosofische vragen.
- De student weet wat er in deze module wordt verstaan onder 'christelijke filosofie'. Welke kenmerkende inzichten vormen hiervan de basis?
- De student is in staat tot filosofische reflectie op (de eigen) levensbeschouwing.
- De student is in staat om vanuit een (eigen) christelijk-filosofisch referentiekader te reflecteren op actuele maatschappelijke en beroep gerelateerde thema's.

Inhoud

Filosofie betekent 'liefde voor wijsheid'. In deze module draait het in de eerste plaats om het vinden van en blijven reflecteren op onze eigen 'wijsheid'.

In vogelvlucht frissen we onze kennis op over filosofie in brede zin. Wat is filosofie? Wat maakt een vraag 'filosofisch'? En in welke deelgebieden valt de filosofie uiteen?

Het spreekt voor zich, dat christenen de grote filosofische vragen niet los kunnen zien van hun geloofsinspiratie. Christelijke denkers hebben filosofie en theologie daarom veelvuldig met elkaar in verband gebracht.

De naam van deze module is 'Christelijke filosofie', maar de vraag is of er zoiets als christelijke filosofie kan bestaan. Een belangrijk kenmerk van filosofie is immers dat *de vraag* het uitgangspunt is en dat het juiste antwoord niet bij voorbaat vaststaat. Dat maakt filosofie boeiend, maar ook spannend.

Christelijke filosofie onderzoekt wat de christelijke bronnen en levensbeschouwing aan mogelijke antwoorden kunnen geven en gaat ook het gesprek aan met niet-christelijke alternatieven. Zo blijft zij zelfkritisch en erkent zij dat er tussen christenen verschil van (filosofisch) inzicht kan bestaan. De inzichten die je in dit proces verwerft, kun je toepassen als je - vanuit je eigen christelijke inspiratie - deelneemt aan de samenleving, je werk doet, je leven leeft.

We lichten één (filosofische) vraag uit, namelijk: 'Wat is de mens?' We verkennen antwoorden vanuit verschillende filosofische stromingen, waarbij de inbreng van christelijke filosofen uiteraard niet ontbreekt. Vanuit deze verkenning werken we toe naar een zelfreflectie en naar de toepassing.

THUISWERK

LITERATUUR

Verplichte literatuur³²

Kaulingfreks: *De nutteloosheid van de filosofie* (7 p.)

Plato: *De allegorie van de grot* (11 p.)

³² Wordt verstrekt in de vorm van een reader (uiterlijk tijdens de contactdag).

Augustinus: *Belijdenissen* (5 p.)
Pascal: *Pencees* (7 p.)
Nietzsche: *De dolle mens* (2 p.)
Taylor: *Onontkoombare horizons* (10 p.)

OPDRACHT

De student levert twee documenten in: een beroepsproduct naar keus en een reflectieverslag. 'Beroepsproduct' kun je hier breed opvatten, namelijk als een product dat direct of indirect ondersteunend is aan jouw praktijk als PC GVO-docent. Denk aan:

- een lesopzet voor een PC GVO-les
- lesmateriaal voor een PC GVO-les (bijv. een spel of praatpapier of ...)
- een bespreking van een boek dat / film die jou inspireert als persoon en als professional
- een bespreking van een boek dat / film die zich leent voor gebruik in je lespraktijk
- een YouTube-filmpje met als doelgroep je PC GVO-leerlingen of -collega's
-

A. Beoordelingscriteria beroepsproduct:

1. Er komen één of meerdere mensvisies aan bod, op zo'n manier dat daaruit blijkt dat de student deze mensvisie(s) begrijpt.
2. Er worden minstens twee van de besproken filosofen op zinvolle wijze verwerkt, waarbij hen inhoudelijk recht wordt gedaan.
3. Er wordt op navolgbare en toepasselijke wijze een verbinding gelegd met een beroepssituatie en/of maatschappelijke kwestie.
4. Indien van toepassing: het beroepsproduct voldoet aan de professionele eisen die aan zo'n product worden gesteld (gebruik bijvoorbeeld een geschikt lesplanformulier als je een lesopzet maakt).

B. Beoordelingscriteria reflectieverslag:

5. De student komt tot een persoonlijke reflectie m.b.t. de thematiek rond mensvisie.
6. De student geeft antwoord op de vraag in welk opzicht hij (in meer of mindere mate) filosofisch is, waarbij hij gebruik maakt van de tekst van Kaulingfreks.

Tip: eventueel kun je jezelf voorafgaand aan de opdracht enkele hulpvragen stellen. Hoe zou ik de 'mensvisies' van de besproken denkers weergeven in eigen woorden? Wat zie ik van deze mensvisies terug in mijn beroepspraktijk en in de samenleving? Heb ik wel eens een beroepsproduct ontwikkeld waarin deze mensvisies (impliciet) een rol speelden? Zo nee: hoe zou ik dat kunnen en willen doen met het oog op mijn leerlingen en mijn beroepspraktijk?

Portfoliovragen

- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij nadenkt over 'grote' of zingevingsvragen? (Bijvoorbeeld: "Wat is de mens?")
- In hoeverre / hoe beïnvloedt deze module de manier, waarop jij zingevingsvragen zou willen behandelen in de context van de OBS?
- Wat brengt het jou, in het kader van je werk als docent PC GVO, om vanuit een (christelijk-) filosofisch perspectief te reflecteren op zingevingsvragen? Wat levert het je op?

6. WERKPLEKLEREN

6.1 DOELSTELLING WERKPLEKLEREN

Naast contactdagen en thuisstudie is er in de scholing ruimte voor 'werkplekieren'. Het doel van het werkplekieren is dat je:

- de theorie uit de modules gaat toepassen in jouw eigen werkpraktijk;
- al doende werkt aan persoonlijke ontwikkeldoelen;
- en dit met speciale aandacht voor de kerncompetenties van PC GVO-docenten.

Zo werk je tijdens het scholingstraject systematisch aan je (verdere) professionele ontwikkeling.

6.2 WANNEER HEB IK HET WERKPLEKLEREN MET 'VOLDOENDE' RESULTAAT AFGEROND?

Om jouw ontwikkelingsproces zichtbaar te maken, bouw je een zogenaamd 'ontwikkelingsportfolio' op. Je tutor beoordeelt het werkplekieren op basis van dit portfolio. Het portfolio moet voldoen aan de volgende eisen:

- het portfolio bevat de vereiste onderdelen (zie par. 6.7)
- uit het portfolio blijkt dat je hebt gewerkt aan persoonlijke ontwikkeldoelen en daarop systematisch hebt gereflecteerd
- het portfolio bevat passend illustratiemateriaal (zie par. 6.7)
- het portfolio is geschreven in correct taalgebruik
- de verschillende onderdelen kennen een logische opbouw
- de verschillende onderdelen hebben een verzorgde lay out
- de verschillende onderdelen zijn tijdig (digitaal) gedeeld met je tutor (zie par. 6.7)

6.3 OPBOUW WERKPLEKLEREN

Het werkplekieren is grofweg als volgt opgebouwd:

Domein	Doel	Totale omvang (indicatie, klokuren)
Tutoraat: begeleiding van het leren op de werkplek	Ondersteuning bij het leren op de werkplek. Samen ontwikkeldoelen stellen en hierop systematisch reflecteren. 360-Graden feedback ophalen.	26
Op de werkplek: aan de slag met je persoonlijke ontwikkeldoelen	In je reguliere lespraktijk werken aan jouw persoonlijke ontwikkeldoelen. Hierbij maak je gebruik van de nieuwe kennis en vaardigheden die je opdoet in de modules.	n.v.t. (reguliere lestijd)

'Portfoliovragen': koppeling aan de theorie	Schriftelijke reflectie op de module-inhouden. Wat betekenen de nieuwe kennis en vaardigheden voor mij als (individuele) professional?	20 (pabo-route) 14 (G/L-route)
Opbouw portfolio	Samenvoegen en verrijken van de diverse portfolio-onderdelen. Zo ontstaat een beeld van jouw ontwikkeling en ontwikkelkansen.	24

In de volgende paragrafen worden de diverse onderdelen toegelicht.

6.4 TUTORAAT: BEGELEIDING VAN HET LEREN OP DE WERKPLEK

DOEL EN OMVANG

Doel

- Ondersteuning bij het leren op de werkplek. Samen ontwikkeldoelen stellen en hierop systematisch reflecteren. 360-Graden feedback ophalen.

Omvang: 26 klokuren.

Tijdens het scholingstraject is je tutor een vertrouwd aanspreekpunt. Je tutor kijkt goed naar jouw persoonlijke situatie. Wat zijn jouw kernkwaliteiten? Wat wil je nog (verder) ontwikkelen en hoe kun je het scholingstraject daarvoor zo goed mogelijk 'aangrijpen'? Je tutor helpt je om zoveel mogelijk uit het traject te halen.

Met je tutor voer je gedurende het traject drie gesprekken over je ontwikkeling. Om een goed beeld te krijgen van je functioneren, komt je tutor ook twee keer op klassenbezoek. Vanuit pragmatisch oogpunt worden de voortgangsgesprekken en de klassenbezoeken gecombineerd. De contactmomenten met de tutor vormen de rode draad in het werkpleklernen.

Over de precieze invulling van het tutoraat maak je afspraken met je tutor. Globaal ziet het traject er als volgt uit:

1. Kennismaking en doelen vaststellen (okt.-nov.)

- a. Je vult een zelfrapportage in (een formulier hiervoor wordt nog verstrekt) en stuurt deze naar je tutor. Doe dit een week voorafgaand aan jullie contactmoment.
- b. Je tutor komt op klassenbezoek en vult een kijkwijzer in.
- c. Jullie voeren een nagesprek waarin o.a. je zelfrapportage en de kijkwijzer aan bod komen.
- d. Op basis van de zelfrapportage en de kijkwijzer stellen jullie tenminste 2 persoonlijke ontwikkeldoelen vast voor tijdens het traject. Van deze ontwikkeldoelen heeft er tenminste 1 direct betrekking op de kerncompetenties voor PC GVO-docenten.³³
- e. In je portfolio neem je op: zelfrapportage, kijkwijzer, ontwikkeldoelen.

2. Voortgangsgesprek (febr.-mrt.)

- a. Je tutor komt op klassenbezoek en vult een kijkwijzer in.
- b. Jullie voeren een nagesprek waarin o.a. de kijkwijzer aan bod komt.

³³ Volg je de route voor studenten met een diploma docent Godsdienst / Levensbeschouwing? Dan geldt: tenminste 1 ontwikkeldoel heeft betrekking op de begeleiding (pedagogisch en didactisch) van het jonge kind.

- c. Jullie evalueren mondeling de voortgang ten aanzien van je persoonlijke ontwikkeldoelen.
- d. Op basis van het gesprek schrijf je een korte (max. 400 woorden) tussentijdse evaluatie ten aanzien van je ontwikkeldoelen .
- e. In je portfolio neem je op: kijkwijzer, evaluatie ontwikkeldoelen.

3. Eindgesprek (jun.-jul.)

- a. Je schrijft een eindverslag (max. 1200 woorden). Hierin beschrijf je wat je hebt gedaan met je ontwikkeldoelen, waar je nu staat en wat je nog (verder) wilt ontwikkelen. Onderbouw je verslag met verwijzing naar tenminste twee soorten 'illustratiemateriaal' (zie par. 6.7).
- b. Je completeert je digitale portfolio en deelt het met je tutor. Doe dit twee weken voor jullie contactmoment.
- c. Jullie voeren een eindgesprek waarin jij je portfolio toelicht en waarin jullie de voortgang evalueren ten aanzien van je ontwikkeldoelen. Tijdens het gesprek vult je tutor de rapportage in, die jij aan de start invulde. Je tutor beoordeelt je portfolio en daarmee het onderdeel 'werkplekieren' (criteria: zie par. 6.2).

Het eindgesprek is tevens het moment waarop je 'formeel' hoort of je het scholingstraject als geheel succesvol hebt afgesloten. Zie hoofdstuk 7.

6.5 OP DE WERKPLEK: AAN DE SLAG MET JE PERSOONLIJKE ONTWIKKELDOELEN

DOEL EN OMVANG

Doel

- In je reguliere lespraktijk werken aan jouw persoonlijke ontwikkeldoelen. Hierbij maak je waar mogelijk gebruik van de nieuwe kennis en vaardigheden die je opdoet in de modules.

Omvang: n.v.t. (reguliere lestijd)

Werken aan je ontwikkeldoelen

Met je tutor formuleer je aan de start van het traject twee persoonlijke ontwikkeldoelen (zie par. 6.4). In je reguliere lessen ga je met deze doelen aan de slag. Je maakt daarbij waar mogelijk gebruik van de nieuwe kennis en vaardigheden die je opdoet in de modules.

Reflectie op de voortgang

Rondom de contactmomenten met je tutor reflecteer je mondeling en schriftelijk op de voortgang ten aanzien van je ontwikkeldoelen. Zie paragraaf 6.4.

Je zorgt zelf dat je ook tussentijds (systematisch) reflecteert. Aantekeningen die je daarbij maakt, kun je voor jezelf bewaren of opnemen in je portfolio.

Optioneel: reflectieverslagen van lessen

Het kan behulpzaam zijn om enkele reflectieverslagen van lessen op te nemen in je portfolio. Aan die reflectieverslagen kun je namelijk refereren als je jouw eindverslag schrijft. Het opnemen van reflectieverslagen van lessen is niet verplicht. Wel is het een randvoorwaarde voor een beoordeling van het werkplekieren met goed / zeer goed. Zie par. 6.7.

Tips:

- Reflecteer in je lesverslagen in elk geval aan de ontwikkeldoelen die je met je tutor hebt vastgesteld.

- Er bestaan reflectiemodellen die je kunnen helpen om effectief op een les te reflecteren. Heel geschikt is bijvoorbeeld de zelfreflectiecyclus van Fred Korthagen.³⁴
- Beperk elk verslag tot max. 400 woorden.
- Neem ook de lesplannen van de besproken lessen op in je portfolio.

6.6 PORTFOLIOVRAGEN: KOPPELING AAN DE THEORIE

DOEL EN OMVANG

Doel

- Schriftelijke reflectie op de module-inhouden. Wat betekenen de nieuwe kennis en vaardigheden voor mij als (individuele) professional?

Omvang: 24 uur (bij een volledig traject)

Bij (veel van) de module-omschrijvingen in deze gids vind je, naast een praktijkopdracht, ook één of meer 'portfoliovragen'. Deze portfoliovragen draaien in de kern allemaal om één achterliggende vraag: "Wat betekenen de nieuwe kennis en vaardigheden voor mij als (individuele) professional?" De vragen helpen je bij de reflectie op jouw eigen (normatieve) professionaliteit. Beantwoord de portfoliovragen en bewaar je antwoorden in de betreffende map in je portfolio. De antwoorden op de portfoliovragen worden niet nagekeken door de moduledocent en wegen niet mee voor de afronding van de afzonderlijke module.

6.7 OPBOUW PORTFOLIO

DOEL EN OMVANG

Doel

- Samenvoegen en verrijken van de diverse portfolio-onderdelen. Zo ontstaat een beeld van jouw ontwikkeling en ontwikkelkansen.

Omvang: 24 uur.

Je portfolio brengt jouw ontwikkeling in beeld en maakt duidelijk waar je ontwikkelkansen liggen. Je portfolio vormt het uitgangspunt voor het eindgesprek met je tutor en voor de eindbeoordeling van het werkplekleren.

Praktisch

- Je bewaart je portfolio digitaal. Je krijgt hiervoor een link naar een digitale map waartoe alleen jij en je tutor toegang hebben. Alle portfolio-onderdelen die je af hebt, kun je in de map zetten zodat je tutor ze kan inzien.
- Deadlines:
 - Zelfrapportage: 1 week voor het eerste gesprek met je tutor
 - Ontwikkeldoelen: 2 weken na het eerste gesprek met je tutor

³⁴ Zie voor een eenvoudige toelichting bijvoorbeeld:

<https://www.arteveldehogeschool.be/studielicht/reflectieopdracht> (geraadpleegd op 19 augustus 2019)

- Tussentijdse evaluatie ten aanzien van je ontwikkeldoelen: 2 weken na het tweede gesprek met je tutor
- Overig: 2 weken voor het eindgesprek

Uiterlijk twee weken voorafgaand aan het eindgesprek completeer je jouw portfolio en gaat je tutor het portfolio beoordelen. Het volstaat om alle stukken tijdig klaar te zetten in de daarvoor bestemde digitale (sub)mappen. Daarmee is je portfolio 'ingeleverd'. Je kunt er ook voor kiezen om in aanvulling daarop je portfolio samen te voegen tot één overzichtsdocument (eventueel met voorblad en inhoudsopgave) en dit te mailen naar je tutor.

Onderdelen

In je portfolio neem je op:

Onderdeel	Minimaal vereist	Randvoorwaarde voor een goed / zeer goed voor het onderdeel werkplekieren
Profiel	Naam en datum	Een meer uitgewerkte profielpagina. Met hierop bijvoorbeeld: foto, CV, motivatie om als PC GVO-docent te werken.
Bekwaamheids-dossier	1 Ingevulde zelfrapportage ('nulmeting') ³⁵	
	Minimaal 2 ontwikkeldoelen (zoals vastgesteld in het eerste gesprek met je tutor), waarvan er tenminste 1 direct betrekking heeft op de kerncompetenties PC GVO (hermeneutisch / missionair) ³⁶ .	
	Tussentijdse evaluatie ten aanzien van je ontwikkeldoelen (max. 400 woorden).	
	Eindverslag (max. 1200 woorden) waarin je beschrijft wat je met je leerdoelen hebt gedaan, waar je nu staat en welke ontwikkelkansen je ziet voor de komende tijd. Onderbouw je verslag met (beknopte) verwijzing naar tenminste twee soorten 'illustratiemateriaal'.	Het illustratiemateriaal waarnaar je verwijst behelst tenminste: <ul style="list-style-type: none"> - 2 reflectieverslagen van eigen lessen (max. 400 woorden per verslag) - één of meer beoordelingen / vormen van 360-Graden feedback - één of meer andere typen illustratiemateriaal naar keuze

³⁵ Een formulier hiervoor wordt nog verstrekt.

³⁶ Volg je de route voor studenten met een diploma docent Godsdienst / Levensbeschouwing? Dan geldt: tenminste 1 ontwikkeldoel heeft betrekking op de begeleiding (pedagogisch of didactisch) van het jonge kind.

		Daarnaast refereer je in je eindverslag aan de literatuur uit tenminste twee modules. Daarbij geef je kort aan hoe je die literatuur hebt gebruikt / welke nieuwe inzichten over jouw praktijk de literatuur opleverde.
Beoordelingen	Beoordeling praktijkopdrachten (door de moduledocenten).	
Documentatie	Uitwerking praktijkopdrachten.	2 reflectieverslagen van eigen lessen (max. 400 woorden per verslag).
	2 Kijkwijzers ingevuld door je tutor.	Evt. overig illustratiemateriaal naar keuze.
	Beantwoording van de 'portfolio-vragen' die de moduledocent heeft meegegeven.	

Zie voor een uitgebreide toelichting op de diverse portfolio-onderdelen par. 6.3 t/m 6.6.

Illustratiemateriaal

In de map 'Documentatie' neem je o.a. illustratiemateriaal naar keuze op. Illustratiemateriaal is bedoeld om dat, wat je in je (eind)verslag schrijft, te onderbouwen. Geef je in je (eind)verslag bijvoorbeeld aan dat je voortgang hebt geboekt ten aanzien van een bepaald ontwikkeldoel? Onderbouw dit dan met een (goed navolgbare) verwijzing naar illustratiemateriaal .

Illustratiemateriaal kan bijvoorbeeld zijn: lesplan en -verslag, lesmateriaal, werk van leerlingen, video-analyse van een les, kijkwijzer die je regiobegeleider heeft ingevuld, feedback van een collega, observatie van de les van een collega, interview met een collega, eigen levensbeschouwelijke autobiografie.

Een goede checklist voor illustratiemateriaal vormen de zogenoemde VRAAK-criteria. Die houden in:

- dat er sprake is van Variatie;
- dat je illustratiemateriaal Relevant is voor je reflectieverslag;
- dat je Authentiek materiaal gebruikt;
- dat je Actueel materiaal gebruikt;
- dat je Kwaliteit verkiest boven kwantiteit.

7. TOETSING EN BEOORDELING: ONDERWIJS- EN EXAMENREGELING (OER)

7.1 EINDBEOORDELING DENOMINATIEF SCHOLINGSTRAJECT

Om in aanmerking te komen voor een certificaat dien je:

- elke module met minimaal een 5,5 af te ronden: zie par. 5.1.
- het werkplekleren met minimaal een voldoende af te ronden: zie par. 6.2.
- te voldoen aan de aanwezigheidsplicht: zie par. 7.5.

7.2 DEADLINES EN INLEVEREN OPDRACHTEN

Module-opdrachten

De modules worden afgerond door middel van het maken van diverse (praktijk)opdrachten. Je mailt je uitwerking naar de moduledocent. De deadlines voor de modules zijn:

Module	Deadline opdracht(en)
1. Visie op PC GVO	05-10-2019
2. Godsdienstdidactiek: kerndoelen, jaarplan en lesmethoden	05-10-2019
3. Bijbelwetenschappen	09-11-2019
4. Hermeneutiek NT: de evangeliën	07-12-2019
5. Hermeneutiek OT: oerverhalen	04-01-2020
6. Kleurrijk christendom	01-02-2020
7. Christelijke filosofie	07-03-2020
8. Filosoferen en theologiseren met kinderen	11-04-2020
9. Symboliseren en ritualiseren	09-05-2020
10. Godsdienstpedagogiek	09-05-2020
11. Godsdienstdidactiek: didactische modellen en werkvormen ³⁷	06-06-2020
12. Interreligieuze dialoog	04-07-2020

Werkplekleren

Het werkplekleren wordt afgesloten met een portfolio. Zie voor de portfolio-onderdelen par. 6.7. Je bewaart je portfolio digitaal. Je krijgt hiervoor een link naar een digitale map waartoe alleen jij en je tutor toegang hebben. Alle portfolio-onderdelen die je af hebt, zet je in de map zodat je tutor ze kan inzien. De deadlines zijn:

³⁷ Moduletitel onder voorbehoud.

Portfolio-onderdeel	Deadline	Periode
Zelfrapportage	1 week voor het eerste gesprek met je tutor	okt.- nov.
Ontwikkeldoelen	2 weken na het eerste gesprek met je tutor	okt.-nov.
Tussentijdse evaluatie ten aanzien van je ontwikkeldoelen	2 weken na het tweede gesprek met je tutor	febr.- mrt.
Overig	2 weken voor het eindgesprek	jun.- jul.

Uiterlijk twee weken voorafgaand aan het eindgesprek completeer je jouw portfolio en gaat je tutor het portfolio beoordelen. Het volstaat om alle stukken tijdig klaar te zetten in de daarvoor bestemde digitale (sub)mappen. Daarmee is je portfolio 'ingeleverd'. Je kunt er ook voor kiezen om in aanvulling daarop je portfolio samen te voegen tot één overzichtsdokument (eventueel met voorblad en inhoudsopgave) en dit te mailen naar je tutor.

7.3 BEOORDELING OPDRACHTEN

Moduleopdrachten

De moduleopdrachten worden nagekeken door de module-docenten. De opdrachten worden beoordeeld met een cijfer. Van de moduledocent ontvang je tijdig een beoordelingsformulier dat je tevens als 'checklist' kan gebruiken bij het maken / controleren van je opdracht.

Werkplekieren

Het portfolio wordt nagekeken door je tutor en beoordeeld met onvoldoende, voldoende, goed of zeer goed. Vereisten voor een voldoende: zie par. 6.2.

7.4 HERKANSING

In de periode september-december 2020 is er de mogelijkheid om moduleopdrachten te herkansen (één herkansing per opdracht). Het werkplekieren dien je in schooljaar 2019-2020 met 'voldoende' af te sluiten³⁸.

7.5 AANWEZIGHEIDSP LICHT

Voor de contactdagen geldt een aanwezigheidsplicht. Kan je door ziekte of andere 'zwaarwegende' privéomstandigheden niet komen? Meld je dan af bij VONKT (scholing@vonkt.nl) en bij de module-docent. Zorg er zelf voor dat je alsnog kennis neemt van hetgeen op de contactdag is besproken.

³⁸ Tenzij je hierover op individueel niveau afwijkende afspraken maakt met je tutor en je regiobegeleider.

Het referentiedocument 'Competente vakdocenten GVO en HVO voor de openbare basisschool' (2010) beschrijft op bladzijde 23 de hermeneutische en de missionaire competentie. Het scholingstraject wil ertoe bijdragen, dat docenten deze competenties (verder) ontwikkelen. Hieronder staat per module (voor module 1-7) benoemd, welke elementen van de competenties (direct of indirect) aandacht krijgen. Onderstaande competenties zijn **niet** de eindtermen voor de modules. De eindtermen staan benoemd in par. 5 van de studiegids en zijn van onderstaande competenties afgeleid.

Module 1: Visie op PC GVO

- Missionaire competentie, (c) : de docent is zich bewust van het eigene van een protestantse identiteit

Module 2: Godsdienstdidactiek: kerndoelen, jaarplan en lesmethoden

- Hermeneutische competentie (d): de docent is in staat Bijbelse grondwoorden in het hedendaags discours zinvol in te brengen.
- Hermeneutische competentie, (e): de docent kan de juiste expressievormen kiezen om de theologische taal en beelden ter sprake te brengen.
- Hermeneutische competentie, (g): de docent is in staat de christelijke traditie vruchtbaar te maken voor het verstaan van uitingen in een westerse moderne cultuur.

Module 3-5: Bijbelwetenschappen / Hermeneutiek NT: de evangeliën / Hermeneutiek OT: oerverhalen

- Hermeneutische competentie, (b): de docent heeft een globaal inzicht in de Bijbel als (een) bron voor de eigen identiteit.
- Hermeneutische competentie, (d): de docent is in staat Bijbelse grondwoorden in het hedendaags discours zinvol in te brengen.
- Hermeneutische competentie, (e): de docent kan de juiste expressievormen kiezen om de theologische taal en beelden ter sprake te brengen.
- Hermeneutische competentie, (g): de docent is in staat de christelijke traditie vruchtbaar te maken voor het verstaan van uitingen in een westerse moderne cultuur.

Module 6: Kleurrijk christendom

- Hermeneutische competentie, (a): de docent herkent religieuze taal en beelden.
- Hermeneutische competentie, (c) : de docent kan een globaal overzicht van de christelijke traditie hanteren in een gesprek.
- Missionaire competentie, (d): de docent onderhoudt contacten met mensen van binnen en buiten de eigen kerk of gemeenschap.

Module 7: Christelijke filosofie

- Hermeneutische competentie, (d): de docent is in staat Bijbelse grondwoorden in het hedendaags discours zinvol in te brengen.
- Hermeneutische competentie, (f): kan 'de' verhouding tussen God en mens in een gesprek benoemen.
- Hermeneutische competentie, (g): de docent is in staat de christelijke traditie vruchtbaar te maken voor het verstaan van uitingen in een westerse moderne cultuur.
- Missionaire competentie, (a): de docent heeft kennis van de eigentijdse cultuur en samenleving

Maatwerkafspraken zijn, waar van toepassing, gemaakt op het moment van inschrijving. Onderstaande informatie hierover is gelijktijdig met het inschrijfformulier verstrekt aan alle deelnemers:

Het kan zijn dat je in een eerdere opleiding vakken hebt gevolgd, die veel overlap hebben met verplichte modules. In dat geval is er soms maatwerk mogelijk. Wil je hiervoor in aanmerking komen? Stuur dan het volgende op naar info@pcqvo.nl:

- *de titel van de module(s) die voor jou mogelijk niet meer relevant is / zijn*
- *een vakkenlijst van een hogeschool of universiteit, waaruit blijkt dat je overlappende vakken hebt gevolgd*
- *een diploma en / of cijferlijst waaruit blijkt dat je de betreffende vakken succesvol hebt afgerond*
- *als je jouw diploma langer dan 10 jaar geleden hebt behaald: een bewijs dat je na het behalen van je diploma je bekwaamheid t.a.v. de betreffende vakken structureel hebt onderhouden door het volgen van nascholing*

Op basis van de documenten kijken we samen of een alternatieve route beter bij jouw situatie past.

Ben je al ingeschreven? Dan kunnen we in principe geen maatwerkaanvraag meer honoreren omdat we rekening hebben gehouden met je deelname.

Verandert er iets in je persoonlijke situatie dat van invloed zou kunnen zijn op je studievoortgang? Dan kan je daarover overleggen met je tutor. Hij of zij denkt graag met je mee.